

így jellemzi színészetét maga a költő s ha ő maga megbocsátással is nézi a kissé rugalmas társas illemet, mely a vándorszínészek közt divat volt, ő maga megmaradt szemérmesnek és tisztának. Mikor Klárcsi, a fiatal színész nővel akarja őt csábítani, az ifjú ellenáll a kísértésnek:

Késő van instállom mondá találó
Mentségre kunkorítván az eszét
Azzal köszönt, ment. S hallá, hogy mögötte
Becsapta az ajtót Klárcsi, nem betette.

Soha ki nem alvó gyermeki jósága hagyatja el vele a színpadot. Álmában atyját megvakulva, anyját betegen látja. Gyalogszerrel hazamegy Szalontára. Alma fájdalommal módon valóra válik. Édesanyját nemsokára el kell temetniök s a Bolond Istókban meghatóan örökíti meg azt a pillanatot

Midőn sírjától a legjobb anyának
Küszöbére léptem az üres tanyának

Ketten valánk ott számra legalább
Leszerelt hárfán a két szélső ideg
Egy alpha, egy ómega a család
Tépett könyvéből: ifjú és öreg
Én, ősz apámmal, nem magam tehát
De hol van oly magány, oly bús, rideg
Mint mikor ő ült ott az élet árnyán
S én virraszték szemének éjszakáján.

A kóborlásból megtért diákok előbb idegenkedve fogadják a szalontaiak, de az öreg Pápay, a hányt-vetett életű postaexpeditor szívének egész melegségével pártolja az ifjút, felé fordítja a városi elűjárók hangulatát, tanítónak választják s most — korára nézve alig több mint gyermek — munkája mellett a görög, német, francia, angol írókba elmerülve művészi ösztönnel gyűjti össze azt a sok drága kincset, mellyel nemsokára a magyar elbeszélő költészet nagy értékeit fogja felépíteni.

Arany János gyermekkora! — csak jobb szavak hiányában jelöltük meg így kitűzött feladatunkat: Hiszen az ő gyermekkora attól fogva, hogy áhitattal figyelte atyja meséit, már szinte férfiasan komoly készülődés volt egy szokatlan ívelésű költői pálya felé, viszont a gyermeki lélek tisztasága szíve utolsó dobbanásáig áthatotta életét.

Kemény Gábor.

Geopedagógia.

Újabb keletű szó, nem amolyan tartalom palástolására, pótlására elhívatott, felkapott szó: „Denn eben wo Begriffe fehlen, Da stellt ein Wort zu rechten Zeit sich ein“ (Goethe: Faust I.). Ellenkezőleg e a geopedagógia elnevezésnek elemzése vezet el amazokhoz, eredeti fényre rávilágít új barázdákra, sőt messzi távlattal kecsegtető országútra utal.

Nekünk első ízben a „Pharus“ c. folyóiratban tünt fel (1934. 6. sz.). Ebben Friedrich Schneider, a nállunk is ismert katolikus tanügyi írónak „*Geographischer Raum und Pedagogik*“ c. értekezésében ezt olvassuk: „Az embert szinte kísérti, hogy a geopolitikát hasonmására a *geopedagógia* újszerű elnevezést megkockáztassa. Feladata lenne: az ember tipikus testi és lelki jellegének, úgyszintén az elméleti és gyakorlati pedagógiának a földrajzi tértől való függését megvizsgálni és egyúttal választ adni arra a kérésre, hogy ebből milyen következmények, illetőleg követelmények hárulnak a gyakorlati és elméleti pedagógiára“.

A geopedagógia a lexikonokba még nem futott be, bár a közkeletű görögös összetételek mellett ott van a geobotanika, geofizika, geokémia stb. Tárgyunkkal kapcsolatban ezeknél jóval fontosabb az ott fellelhető geopolitika és geopszichológia, amelyek a reáltudományokból átvézetnek a szellemtudományokba és méltán tekinthetők a geopedagógia előhírnökeinek, előkészítőinek.

A *geopolitika* mint a politikai földrajz egyik hajtása a politikai eseményeket a földszéki viszonyok, földrajzi adottságok alapján vizsgálja és magyarázza.

A *geopszichológia*, lényegében emberi földrajz, szintén a föld természeti viszonyainak az éghajlatnak, fekvésnek stb. a lelki életre való hatásával foglalkozik. (Hellpachnak „*Die Geopsychischen Erscheinungen*“ c. munkája 1917-ben jelent meg). Ez már automatikusan elvezet a jövő geotikához.

E két irányzatnak főszempontja: a föld és az ember örök kapcsolata, megmásíthatatlan viszonya joggal helyet követel magának a pedagógiában is és az eddiginél külön méltatását sürgeti. Nem kétséges, hogy az így kialakuló új beállítás két dimenzióban is termékenyítő hatással lesz. Nyomatékosan ráeszméltet majd arra, hogy az emberek nem mindenütt egyformák: testi, szellemi, lelki alkatuk országok, sőt gyakran ezeken belül vidékek szerint más és más, tehát az emberképzés módszerei sem lehetnek mindenütt ugyanazok. Más szóval a pedagógiai elvek egyetemességének is józan határokat szab, ami idegen (külföldi) példák átvételénél kellő óvatosságra int. E vonatkozásban, elismerjük, hogy a nemzetnevelés és a nemzeti nevelés helyes területen mozog. A geopedagógia lényegét szemléletesen a „*Blut und Boden*“ (vér és föld, avagy faj és talaj) szavakba lehetne sűríteni.

Közelebbről vizsgálva, a geopedagógiának két részét különböztetjük meg: az általánost (elméletit) amely a múlt, jelen és jövő viszonylatában megállapítja a helyi (országos) természeti adottságokból, tényezőkből folyó szükségleteket, követelményeket és az alkalmazott (speciális) részt, amely utasításokat ad arra nézve, hogy milyen úton-módon, mely megfelelő módszerekkel elégíthetők ki az imént említett kívánalmak. Ilyen értelemben a geopedagógiát valóságjeljes (reál-) pedagógiának nevezhetnők, szemben a merőben elméleti (ideális) pedagógiával. Amaz módot nyújt országoként egy pedagógiai *Magna Charta* kialakítására, amelyet kisebb-nagyobb időközökben a megváltozott viszonyoknak megfelelően kellene majd felülvizsgálni, módosítani.

A geopedagógiának alapvető: rendszeres és módszeres feldolgo-

zásával — úgy tudom — még nem rendelkezünk. Kitűnő alkalom kínálkozik ezen még kevésbé megművelt területen elsőrendű (országos) pedagógusaink számára. Ez a munka természetesen alapos készültséget feltételez a két szóban forgó tudományon kívül a néprajzban is.

Kísérletként egyes részletkérdésekre nézve talán az egyetemek pedagógiai szemináriumait is igénybe lehetne venni a tanár irányításával (disszertációk). Annyi bizonyos, hogy a geopszichológia és a geopolitika nem egy termékeny szempontra figyelmeztetne.

Kemény Ferenc.

A nevelés metafizikai alapjai.

Minden nevelési vita, ha elég mélyrehatóan folytatják, előbb-utóbb napvilágra hozza azt a tényt, hogy a vita forrása valójában nem is a szóbanforgó tantervi vagy módszeres kérdés, hanem sokkal inkább a vitatkozók metafizikai felfogásának különbözősége. Rendszeres nevelői gondolkodás nem lehet meg a világról és az életről alkotott vélemény, metafizika nélkül. Vannak ugyan sokan — „gyakorlati“ nevelőknek hívják saját magukat — akik tagadják ugyan ezt a tételt és hangoztatják, hogy a nevelési elveket indukcióval kell megállapítani a nevelési gyakorlatból, nem pedig spekulatívúton, valamint elvont alapelvből. De ezzel a felfogással szemben elég rámutatni arra, hogy a metafizika felvetése maga is metafizika: aki a gyakorlati tevékenységek elsőlegességére esküszik a nevelésben, az is állást foglalt már önmagában a világot illetően és alapvetőnek az úgynevezett „kézzelfogható tényeket“ találta, szóval pozitivistamateriálista metafizikát alakított ki magának. A metafizika elől nincsen menekvés, ott van az mindig minden ember lelkében és az ösztönös cselekedetektől eltekintve, minden emberi cselekvés a cselekvő ember metafizikai felfogásának egyenes folyománya. Ezért most megkíséreljük néhány alapvető metafizikai kérdés megvizsgálását, a nevelésre gyakorolt hatás szempontjából.

A metafizikának igazában egyetlen problémája van, a valóság lényegének megállapítása. Ez a középponti probléma azonban a nevelő számára több kisebb problémakörre oszlik. 1.) A valóság birodalmának hol van a határa? Csak az a valóság, ami érzékeinkkel tapasztalható, vagy a valóság a természetén kívül és felül lévő világ is, amit csak az idealista filozófia, meg a vallás tanításáiból ismerünk? . . . 2.) Ez a valóság most egység, vagy sokság? Látszólag ezer és millió különböző valóság vesz körül bennünket, de nem lehetséges-e az, hogy a különbözőségek, amelyek ezeket a valóságokat egymástól elválasztják, csak látszólagosak? Nem lehetne az összes egyedeket egyetlen, minden tartalmazó valóságba összefogni? . . . 3.) Ha pedig elfogadjuk az egyedi különbözőség tényét, kérdés, hogy ezek a különböző egyedek mindig újonnan bukkannak-e fel a semmiségből, vagy csak egy meglévő valóságnak újabb formáit mutatják-e? Úgy kell-e felfognunk a valóságot, mint az időben változhatatlant, amely egyre több és több oldaláról mu-